מתני׳ הרי זו אסורה. עד שיבטלנה לעובד כוכבים: **גידעו.** עובד כוכבים לו ישראל לעבודת כוכבים לצורך עבודת כוכבים לעבוד הגידולין שיגדלו בו מעתה והוא כגר היה נוטע כשבא ישראל ליהנות ממנו: **נוטל מה שהחליף.** ומוכרו כדין משרה ועיקרו מותר בהנאה:

גמ׳ והוא שהבריך (ג) **בגופו.** מלותה שהברכה והרכבה היו תליפותיו דס״ל הך גידולין הנטועין מתחלה לכך למי נלו הכי לפילו מידום לף מיתסר: **גידעו תנן.** משום מעשה פורתא שיוני בעלמא להיכירא מיתסר: **לענין ביטולה חיסמר.** ולף לענין תחלת חיסור לומר שאם לף הבריך בגופו לף יהא לריך ביטול אלף מבימול קלי דכי מבטל ליה ישראל סגי בהכי מע״ג דנעשה מעשה בגופו של חילן: **אמר לך שמואל.** תלמודא מהדר הכי מני שמואל למרוצי: **הא מני רבנן היא.** דפליגי עליה דרבי יוסי בר יהודה ומתרי חילן שנטעו ולבסוף עבדו מותר הלכך גידעו ופיסלו הוא (ד) כנטוע מתחלה לכך דמשום גידוע מחליף טפי ומיתסרא אלא לף גידעו לף: **מתקיף לה רב חסדא.** מתי דומקין לומקמא לשמואל אליבא דתנאי: **ממאי דרבנן ור׳ יוסי בסופפת פליגי.** לרבנן שריף ושמואל מנאי היא: **דלמא תוספתא דברי הכל אסור.** בהשתמואה ושמואל לף ידעתי למאי לריך לרבנן וכן לריב״ו לף נאסר לרבנן וכן חילן לף נאסר העיקר. הרי לחילן הוי ממוכר יותר מבית ו׳ע״ב:

מתני׳ שלש אשרות הן (ה) אילן שנטעו מתחלה לשם עבודת כוכבים הרי זו אסורה [ב]גידעו ופיסלו לשם עבודת כוכבים והחליף נוטל מה שהחליף [ג]העמיד תחתיה עבודת כוכבים ונטלה הרי זו מותרת: **גמ׳** אמרי דבי ר׳ ינאי והוא שהבריך והרכיב בגופו של אילן והאנן גידעו ופיסלו תנן אלא כי איתמר דרבי ינאי לענין ביטול איתמר [ד]דאף על גב דהבריך והרכיב בגופו של אילן כי נטל מה שהחליף שפיר דמי דמהו דתימא כיון דהבריך והרכיב בגופו של אילן כאילן שנטעו מתחלה דמי וליתסר כולה קמ״ל אמר שמואל [ה]המשתחוה לאילן תוספתיה אסורה מתיב רבי אלעזר גידעו ופיסלו לעבודת כוכבים והחליף נוטל מה שהחליף גידעו ופיסלו אין לא גידעו ופיסלו לא אמר לך שמואל הא מני רבנן היא ושמואל דאמר כרבי יוסי בר יהודה דאמר [ו]אילן שנטעו ולבסוף עבדו אסור מתקיף לה רב אשי ממאי דרבי יוסי בר יהודה ורבנן בתוספת פליגי דלמא תוספת לדברי הכל אסור ובעיקרו פליגי דרבי יוסי בר יהודה סבר עיקרו נמי אסור דכתיב [ז]ואשרהם תשרפון באש ורבנן סברי עיקר אילן שרי דכתיב [ח]ואשרהם תגדעון [ט]איזהו אילן שגידעו אסור ועיקרו שרי הוי אומר אילן שנטעו ולבסוף עבדו וכי תימא הא דלא מתרצינן הכי איפוך רבנן לדרבי יוסי בר יהודה ודרבי יוסי בר יהודה לרבנן אם כן גידעו ופיסלו מאן קתני לה לא רבנן ולא רבי יוסי בר יהודה אי רבנן בלא גידעו ופיסלו נמי תוספת אסורה אי רבי יוסי בר יהודה עיקר אילן נמי אסור אי בעית אימא רבנן ואי בעית אימא רבי יוסי בר יהודה אי בעית אימא רבי יוסי בר יהודה לא גידעו ופיסלו אלא דאמר רבי יוסי בר יהודה דאמר בכי האי גוונא אילן מותר וגידעו ופיסלו אסור. ומתקיף עלה רב יוסף מאי דכי פליגי רבנן ורבי יוסי ב״ר יהודה בהאי פליגי דלמא יהודה בהאי פליגי בעיקר אילן (ו) דרבנן סברי עיקר אילן אסור דכתיב ואשריהן תשרפון באש. וכשהאש שורפת מכלה את הכל. ור׳ יוסי סבר עיקר אילן מותר דכתיב ואשריהם תגדעון. גידעו אסור אבל העיקר מותר. אבל התוספת דברי הכל אסור. וכי תימא הא לא אמרי רבנן ואשריהם תשרפון באש אלא באילן שנטעו מתחלה לכך אבל נטעו ולבסוף עבדו לא. אפיך דרבנן לר׳ יוסי בר׳ יהודה ודר׳ יוסי בר׳ יהודה לרבנן. ומקשינן אי הכי מתני׳ דקתני גידעו ופיסלו מאן קתני ליה אי ר׳ יוסי בר׳ יהודה הא אמר עיקר אילן שרי הא תוספתו אסיר. אי רבנן למה לי גידעו ופיסלו. אפילו בלא גידוע ופיסול האילן עצמו אסור וכל שכן תוספתו אסירא. דהא אמרת בתוספתו כולי עלמא לא פליגי דאסירא. ופרקינן אי בעית תימא מתני׳ רבנן היא. וכי אמרו עיקר אילן בסתמא אבל גידעו ופיסלו גלי דעתיה דבתוספת שיוסיף להחזיר ניחא ליה לעובדו בשאר אילן לא ניחא ליה הלכך העיקר שרי ותוספת אסיר: איבעית תימא מתני׳ ר׳ יוסי בר׳ יהודה דאמר בכי האי גוונא אילן מותר וגידעו ופסלו דתימא כיון דגידעו ופסלו כאילו מתחלה נטעו לכך ועיקרו נמי ליתסר. קמ״ל דאינו אסור אלא מה שהחליף: **מתני׳** איזהו אשרה כל שתחתיה עבודת כוכבים ר׳ שמעון אומר כל שעובדין אותה. מעשה בצידן באילן שהיו עובדין אותו כו׳. ומקשינן והא שלש אשרות הן. ופרקינן הכי קאמר שלש אשרות הן. שתים דברי הכל ואחת מחלוקת ר״ש ורבנן ואיזו היא מחלוקת ר״ש וחכמים כל שתחתיה עבודת כוכבים וכו׳ איזהו אשרה סתם. אמר רב כל שכומרין שומרין אותה ואין טועמין מפירותיה ושמואל אמר כגון דאמ׳ הני תמרי נהוויין לשיכרא דבי ניצרפי ושתי ליה ביום אידם. אמר אמימר אמרו לי סבי דפומבדיתא הלכתא כשמואל:

מתני׳ שלש אשרות הן אילן שנטעו מתחלה לשם עבודת כוכבים הרי זו אסורה ואפילו נטל ממנו כל מה שהחליף ואפילו העמיד תחתיה עבודת כוכבים ונטלה הרי זו מותרת: **גמ׳** אמרי דבי ר׳ ינאי והוא שהבריך והרכיב בגופו של אילן והאנן גידעו ופיסלו תנן אלא כי איתמר דרבי ינאי לענין ביטול איתמר דאף על גב דהבריך והרכיב בגופו של אילן כי נטל מה שהחליף שפיר דמי דמהו דתימא כיון דהבריך והרכיב בגופו של אילן כאילן שנטעו מתחלה דמי וליתסר כולה קמ״ל אמר שמואל המשתחוה לאילן תוספתיה אסורה מתיב רבי אלעזר גידעו ופיסלו לעבודת כוכבים והחליף נוטל מה שהחליף גידעו ופיסלו אין לא גידעו ופיסלו לא אמר לך שמואל הא מני רבנן היא ושמואל דאמר כרבי יוסי בר יהודה דאמר אילן שנטעו ולבסוף עבדו אסור מתקיף לה רב אשי ממאי דרבי יוסי בר יהודה ורבנן בתוספת פליגי דלמא תוספת לדברי הכל אסור ובעיקרו פליגי דרבי יוסי בר יהודה סבר עיקרו נמי אסור דכתיב ואשרהם תשרפון באש ורבנן סברי עיקר אילן שרי דכתיב ואשרהם תגדעון איזהו אילן שגידעו אסור ועיקרו שרי הוי אומר אילן שנטעו ולבסוף עבדו וכי תימא הא דלא מתרצינן הכי איפוך רבנן לדרבי יוסי בר יהודה ודרבי יוסי בר יהודה לרבנן אם כן גידעו ופיסלו מאן קתני לה לא רבנן ולא רבי יוסי בר יהודה אי רבנן בלא גידעו ופיסלו נמי תוספת אסורה אי רבי יוסי בר יהודה עיקר אילן נמי אסור אי בעית אימא רבנן ואי בעית אימא רבי יוסי בר יהודה אי בעית אימא רבי יוסי בר יהודה לא גידעו ופיסלו אלא דאמר רבי יוסי בר יהודה דאמר בכי האי גוונא אילן מותר וגידעו ופיסלו אסור. ומתקיף עלה רב יוסף מאי דכי פליגי רבנן ורבי יוסי ב״ר יהודה בהאי פליגי בעיקר אילן (ו) דרבנן סברי עיקר אילן אסור דכתיב ואשריהן תשרפון באש. וכשהאש שורפת מכלה את הכל. ור׳ יוסי סבר עיקר אילן מותר דכתיב ואשריהם תגדעון. גידעו אסור אבל העיקר מותר. אבל התוספת דברי הכל אסור. וכי תימא הא לא אמרי רבנן ואשריהם תשרפון באש אלא באילן שנטעו מתחלה לכך אבל נטעו ולבסוף עבדו לא. אפיך דרבנן לר׳ יוסי בר׳ יהודה ודר׳ יוסי בר׳ יהודה לרבנן. ומקשינן אי הכי מתני׳ דקתני גידעו ופיסלו מאן קתני ליה אי ר׳ יוסי בר׳ יהודה הא אמר עיקר אילן שרי הא תוספתו אסיר. אי רבנן למה לי גידעו ופיסלו. אפילו בלא גידוע ופיסול האילן עצמו אסור וכל שכן תוספתו אסירא. דהא אמרת בתוספתו כולי עלמא לא פליגי דאסירא. ופרקינן אי בעית תימא מתני׳ רבנן היא. וכי אמרו עיקר אילן בסתמא אבל גידעו ופיסלו גלי דעתיה דבתוספת שיוסיף להחזיר ניחא ליה לעובדו בשאר אילן לא ניחא ליה הלכך העיקר שרי ותוספת אסיר: איבעית תימא מתני׳ ר׳ יוסי בר׳ יהודה דאמר בכי האי גוונא אילן מותר וגידעו ופסלו דתימא כיון דגידעו ופסלו כאילו מתחלה נטעו לכך ועיקרו נמי ליתסר. קמ״ל דאינו אסור אלא מה שהחליף: **מתני׳** איזהו אשרה כל שתחתיה עבודת כוכבים ר׳ שמעון אומר כל שעובדין אותה. מעשה בצידן באילן שהיו עובדין אותו כו׳. ומקשינן והא שלש אשרות הן. ופרקינן הכי קאמר שלש אשרות הן. שתים דברי הכל ואחת מחלוקת ר״ש ורבנן ואיזו היא מחלוקת ר״ש וחכמים כל שתחתיה עבודת כוכבים וכו׳ איזהו אשרה סתם. אמר רב כל שכומרין שומרין אותה ואין טועמין מפירותיה ושמואל אמר כגון דאמ׳ הני תמרי נהוויין לשיכרא דבי ניצרפי ושתי ליה ביום אידם. אמר אמימר אמרו לי סבי דפומבדיתא הלכתא כשמואל:

מתני׳ שלש אשרות הן אילן שנטעו מתחלה לשם עבודת כוכבים הרי זו אסורה [ב]גידעו ופיסלו לשם עבודת כוכבים והחליף נוטל מה שהחליף [ג]העמיד תחתיה עבודת כוכבים ונטלה הרי זו מותרת: **גמ׳** אמרי דבי ר׳ ינאי והוא שהבריך והרכיב בגופו של אילן והאנן גידעו ופיסלו תנן אלא כי איתמר דרבי ינאי לענין ביטול איתמר [ד]דאף על גב דהבריך והרכיב בגופו של אילן כי נטל מה שהחליף שפיר דמי דמהו דתימא כיון דהבריך והרכיב בגופו של אילן כאילן שנטעו מתחלה דמי וליתסר כולה קמ״ל אמר שמואל [ה]המשתחוה לאילן תוספתיה אסורה מתיב רבי אלעזר גידעו ופיסלו לעבודת כוכבים והחליף נוטל מה שהחליף גידעו ופיסלו אין לא גידעו ופיסלו לא אמר לך שמואל הא מני רבנן היא ושמואל דאמר כרבי יוסי בר יהודה דאמר [ו]אילן שנטעו ולבסוף עבדו אסור מתקיף לה רב אשי ממאי דרבי יוסי בר יהודה ורבנן בתוספת פליגי דלמא תוספת לדברי הכל אסור ובעיקרו פליגי דרבי יוסי בר יהודה סבר עיקרו נמי אסור דכתיב [ז]ואשרהם תשרפון באש ורבנן סברי עיקר אילן שרי דכתיב [ח]ואשרהם תגדעון [ט]איזהו אילן שגידעו אסור ועיקרו שרי הוי אומר אילן שנטעו ולבסוף עבדו וכי תימא הא דלא מתרצינן הכי איפוך רבנן לדרבי יוסי בר יהודה ודרבי יוסי בר יהודה לרבנן אם כן גידעו ופיסלו מאן קתני לה לא רבנן ולא רבי יוסי בר יהודה אי רבנן בלא גידעו ופיסלו נמי תוספת אסורה אי רבי יוסי בר יהודה עיקר אילן נמי אסור אי בעית אימא רבנן ואי בעית אימא רבי יוסי בר יהודה אי בעית אימא רבי יוסי בר יהודה לא גידעו ופיסלו אלא דאמר רבי יוסי בר יהודה דאמר בכי האי גוונא אילן מותר וגידעו ופסלו אסור. ומתקיף עלה רב יוסף מאי דכי פליגי רבנן ורבי יוסי ב״ר יהודה בהאי פליגי בעיקר אילן (ו) דרבנן סברי עיקר אילן אסור דכתיב ואשריהן תשרפון באש. וכשהאש שורפת מכלה את הכל. ור׳ יוסי סבר עיקר אילן מותר דכתיב ואשריהם תגדעון. גידעו אסור אבל העיקר מותר. אבל התוספת דברי הכל אסור. וכי תימא הא לא אמרי רבנן ואשריהם תשרפון באש אלא באילן שנטעו מתחלה לכך אבל נטעו ולבסוף עבדו לא. אפיך דרבנן לר׳ יוסי בר׳ יהודה ודר׳ יוסי בר׳ יהודה לרבנן. ומקשינן אי הכי מתני׳ דקתני גידעו ופיסלו מאן קתני ליה אי ר׳ יוסי בר׳ יהודה הא אמר עיקר אילן שרי הא תוספתו אסיר. אי רבנן למה לי גידעו ופיסלו. אפילו בלא גידוע ופיסול האילן עצמו אסור וכל שכן תוספתו אסירא. דהא אמרת בתוספתו כולי עלמא לא פליגי דאסירא. ופרקינן אי בעית תימא מתני׳ רבנן היא. וכי אמרו עיקר אילן בסתמא אבל גידעו ופיסלו גלי דעתיה דבתוספת שיוסיף להחזיר ניחא ליה לעובדו בשאר אילן לא ניחא ליה הלכך העיקר שרי ותוספת אסיר: איבעית תימא מתני׳ ר׳ יוסי בר׳ יהודה דאמר בכי האי גוונא אילן מותר וגידעו ופסלו דתימא כיון דגידעו ופסלו כאילו מתחלה נטעו לכך ועיקרו נמי ליתסר. קמ״ל דאינו אסור אלא מה שהחליף: **מתני׳** איזהו אשרה כל שתחתיה עבודת כוכבים ר׳ שמעון אומר כל שעובדין אותה. מעשה בצידן באילן שהיו עובדין אותו כו׳. ומקשינן והא שלש אשרות הן. ופרקינן הכי קאמר שלש אשרות הן. שתים דברי הכל ואחת מחלוקת ר״ש ורבנן ואיזו היא מחלוקת ר״ש וחכמים כל שתחתיה עבודת כוכבים וכו׳ איזהו אשרה סתם. אמר רב כל שכומרין שומרין אותה ואין טועמין מפירותיה ושמואל אמר כגון דאמ׳ הני תמרי נהוויין לשיכרא דבי ניצרפי ושתי ליה ביום אידם. אמר אמימר אמרו לי סבי דפומבדיתא הלכתא כשמואל:

מתני׳ שלש אשרות הן אילן שנטעו מתחלה לשם עבודת כוכבים הרי זו אסורה [ב]גידעו ופיסלו לשם עבודת כוכבים והחליף נוטל מה שהחליף [ג]העמיד תחתיה עבודת כוכבים ונטלה הרי זו מותרת: **גמ׳** אמרי דבי ר׳ ינאי והוא שהבריך והרכיב בגופו של אילן והאנן גידעו ופיסלו תנן אלא כי איתמר דרבי ינאי לענין ביטול איתמר [ד]דאף על גב דהבריך והרכיב בגופו של אילן כי נטל מה שהחליף שפיר דמי דמהו דתימא כיון דהבריך והרכיב בגופו של אילן כאילן שנטעו מתחלה דמי וליתסר כולה קמ״ל אמר שמואל [ה]המשתחוה לאילן תוספתיה אסורה מתיב רבי אלעזר גידעו ופיסלו לעבודת כוכבים והחליף נוטל מה שהחליף גידעו ופיסלו אין לא גידעו ופיסלו לא אמר לך שמואל הא מני רבנן היא ושמואל דאמר כרבי יוסי בר יהודה דאמר [ו]אילן שנטעו ולבסוף עבדו אסור מתקיף לה רב אשי ממאי דרבי יוסי בר יהודה ורבנן בתוספת פליגי דלמא תוספת לדברי הכל אסור ובעיקרו פליגי דרבי יוסי בר יהודה סבר עיקרו נמי אסור דכתיב [ז]ואשרהם תשרפון באש ורבנן סברי עיקר אילן שרי דכתיב [ח]ואשרהם תגדעון [ט]איזהו אילן שגידעו אסור ועיקרו שרי הוי אומר אילן שנטעו ולבסוף עבדו וכי תימא הא דלא מתרצינן הכי איפוך רבנן לדרבי יוסי בר יהודה ודרבי יוסי בר יהודה לרבנן אם כן גידעו ופיסלו מאן קתני לה לא רבנן ולא רבי יוסי בר יהודה אי רבנן בלא גידעו ופיסלו נמי תוספת אסורה אי רבי יוסי בר יהודה עיקר אילן נמי אסור אי בעית אימא רבנן ואי בעית אימא רבי יוסי בר יהודה אי בעית אימא רבי יוסי בר יהודה לא גידעו ופיסלו אלא דאמר רבי יוסי בר יהודה דאמר בכי האי גוונא אילן מותר וגידעו ופסלו אסור. ומתקיף עלה רב יוסף מאי דכי פליגי רבנן ורבי יוסי ב״ר יהודה בהאי פליגי בעיקר אילן (ו) דרבנן סברי עיקר אילן אסור דכתיב ואשריהן תשרפון באש. וכשהאש שורפת מכלה את הכל. ור׳ יוסי סבר עיקר אילן מותר דכתיב ואשריהם תגדעון. גידעו אסור אבל העיקר מותר. אבל התוספת דברי הכל אסור. וכי תימא הא לא אמרי רבנן ואשריהם תשרפון באש אלא באילן שנטעו מתחלה לכך אבל נטעו ולבסוף עבדו לא. אפיך דרבנן לר׳ יוסי בר׳ יהודה ודר׳ יוסי בר׳ יהודה לרבנן. ומקשינן אי הכי מתני׳ דקתני גידעו ופיסלו מאן קתני ליה אי ר׳ יוסי בר׳ יהודה הא אמר עיקר אילן שרי הא תוספתו אסיר. אי רבנן למה לי גידעו ופיסלו. אפילו בלא גידוע ופיסול האילן עצמו אסור וכל שכן תוספתו אסירא. דהא אמרת בתוספתו כולי עלמא לא פליגי דאסירא. ופרקינן אי בעית תימא מתני׳ רבנן היא. וכי אמרו עיקר אילן בסתמא אבל גידעו ופיסלו גלי דעתיה דבתוספת שיוסיף להחזיר ניחא ליה לעובדו בשאר אילן לא ניחא ליה הלכך העיקר שרי ותוספת אסיר: איבעית תימא מתני׳ ר׳ יוסי בר׳ יהודה דאמר בכי האי גוונא אילן מותר וגידעו ופסלו דתימא כיון דגידעו ופסלו כאילו מתחלה נטעו לכך ועיקרו נמי ליתסר. קמ״ל דאינו אסור אלא מה שהחליף: **מתני׳** איזהו אשרה כל שתחתיה עבודת כוכבים ר׳ שמעון אומר כל שעובדין אותה. מעשה בצידן באילן שהיו עובדין אותו כו׳. ומקשינן והא שלש אשרות הן. ופרקינן הכי קאמר שלש אשרות הן. שתים דברי הכל ואחת מחלוקת ר״ש ורבנן ואיזו היא מחלוקת ר״ש וחכמים כל שתחתיה עבודת כוכבים וכו׳ איזהו אשרה סתם. אמר רב כל שכומרין שומרין אותה ואין טועמין מפירותיה ושמואל אמר כגון דאמ׳ הני תמרי נהוויין לשיכרא דבי ניצרפי ושתי ליה ביום אידם. אמר אמימר אמרו לי סבי דפומבדיתא הלכתא כשמואל:

ג) ל״ל והאנן גדעו ופסלו תנן גדעו ופסלו לף לף גדעו ופסלו לף ופריק כו׳. ד) מדברי רבינו ז״ל אלו נראה להגיה דהי לו גי׳ אמרת בכאן דלפוס מתקפץ דרב משי מפכינן פלוגתא דריב״ו ורבנן וחזו למתניתין מיפוך רבנן ולקמן כפרש״י ודו״ק.

מסורת הש״ס

ה) [נעיל מה: מו.], ו) [נעיל מה: מז.], ז) [נעיל מה:], ח) [תוספ׳ פ״ו ה״ד] עילומין עט:, ד) נס״ע נוסף מלילפא,

תורה אור השלם

1. וְנִתַּצְתֶּם אֶת מִזְבְּחֹתָם וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת מַצֵּבֹתָם וַאֲשֵׁרֵיהֶם תְּשָׂרְפוּן בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תְּגַדֵּעוּן וְאִבַּדְתֶּם אֶת שְׁמָם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא:
דברים יב ג

2. כִּי אִם כֹּה תַּעֲשׂוּ לָהֶם מִזְבְּחֹתֵיהֶם תִּתֹּצוּ וּמַצֵּבֹתָם תְּשַׁבֵּרוּ וַאֲשֵׁרֵיהֶם תְּגַדֵּעוּן וּפְסִילֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ:
דברים ז ה

גליון הש״ס

תום׳ ד״ה גדעו וכו׳ ואין **לפרש** משום דשמואל ליח ליה. תמוה לי הא מ״מ מוכח לומר כן גבי מחן מתנלה דמיירי אע״פ שלא השתחוה דכהשתחוה לע״ז דמיירי מתחלה נבימום הא בהשתחוה נאסר העיקר ולא נתבטל ע״ז ולא נתבטל ע״ז ועיין תוס׳ לעיל ד״ה ואחת ובמתני׳ ד״ה ואחת ובגמ׳ ד״ה ואחת ובמתני׳ ד״ה ואחת ובמתני׳ ד״ה ואחת ובמתני